

FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

1. KONU: VARLIK FELSEFESİ

- 8) Düşünce tarihinde, varlığın madde olduğunu öne süren düşünceye materyalizm (maddecilik) denir. Ünlü maddeci düşünürler ise Demokritos, Hobbes, La Mettrie ve Marx'tır. Bu düşünürler ayrıntılar açısından çok farklı düşüncelere sahip olmadıkları gibi temel konularda da yakın düşünürler.

Buna göre aşağıdaki düşüncelerden hangisi materyalist bir nitelik taşımaz?

- A) Felsefe ancak cisimler konu olarak alınır yapılabılır.
- B) "Ruhsal" denen oluşumlar, organik hayatın ürünüdür.
- C) Önce düşünme olmasaydı, varlık da olmazdı.
- D) Madde bilincin dışında, ondan bağımsız olarak vardır.
- E) Düşünce, ileri derecede gelişmiş maddenin ürünüdür.

- 9) "Başlangıçta cansız olan madde kütlesi, daha sonra yaşam kazanır. Bu durum yeni bir niteliktir. Böylece dönüşüm yoluyla, maddede biyolojik özellikler ortaya çıkar. Biyolojik özellikler belirli bir düzeye ulaştığı zaman madde yeni bir nitelik kazanır. Bu nitelik bilinçtir. Artık maddede zihinsel yaşam başlamıştır." **diyen Marx'ın bu görüşüyle aşağıdaki yargılardan hangisi bağdaşmaz?**

- A) Gerçekten var olan maddedir.
- B) Düşüncenin varlığı maddeye bağlıdır.
- C) Evren hareket ve değişme içindeki maddeden başka bir şey değildir.
- D) Madde, dolayısıyla varlık sürekli değişir.
- E) İnsan zihninden bağımsız bir gerçeklik yoktur.

- 10) Platon'a göre, "İdea" eşyanın ezeli tipleridir ki ruh bedenle birleşmeden önce onları hayranlıkla seyretmiştir. Duyularla algılanan varlıkların aslı, idealdır ve gerçek varlıklar onlardır. Görünen varlıklar ise onların gölgeleridir. Algıladığımız şeylerin kendi başlarına varlıkları yoktur; onlar asıl tipleri yani ideaları sayesinde vardır.

Buna göre, Platon varlık anlayışında aşağıdakilerden hangisini kabul eder?

- A) Varlık hem maddi hem düşünsel yapıdadır.
- B) Gerçek varlık duyularla algılanamayan düşüncedir, ideadır.
- C) Maddeden ayrı bir varlık düşünülemez.
- D) Evren sürekli bir oluş ve hareket içindedir.
- E) İdea ve madde aynı şeydir, özdeşdir.

- 11) Hegel'e göre varolanların tümü ideadan çıkar ve idea tek tek tüm varlıkları kapsar. Evrensel bir gerçek olan idea maddi değildir. Ancak bu evrensel varlık bazı filozofların benimsedikleri gibi değişmeyen ne ise öyle kalan bir şey değildir. Tam tersine sürekli değişme ve gelişme halindedir. Hem doğa hem de insan bu değişme ve gelişme sonucu ortaya çıkmıştır. Tüm var olanların temelinde bulunan bu ilkeye Hegel, "idea", "akıl", "cevher" ya da "tin" (Geist) der.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Hegel'in bu düşüncesini özetler niteliktedir?

- A) Var olan her şey düşünceden ibarettir.
- B) Varlık insan zihninden bağımsız olarak bulunur.
- C) Değişim, algı dünyasındaki bir yanılsamadır.
- D) Varlık, maddenin mekanik bir şekilde birleşimidir.
- E) Varlık, birbirine indirgenemeyen iki cevherden oluşur.

- 12) Fenomenoloji "Öz"ün bilinebileceğini ileri süren bir öğretilerdir. Öz, dolaysız bir sezgi gücü ile kavranır. Bilinç, nesneyi anlayabilir ve onu somut özelliklerinden ayırarak özünü kavrayabilir. Demek ki fenomenolojinin konusu, duyu organlarımızla algıladığımız varlıklar değil, bu varlıkların arkasındaki bulunan değişmez "öz"lerdir.

Parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Varlığın temel nitelikleri görünüşünün ardında bulunur.
- B) Metafiziksel ve düşünsel varlıkların dış dünyada gerçekliği yoktur.
- C) Varlıkta sürekli bir hareket ve değişim bulunmaktadır.
- D) İnsan, kendi özünü kendisi belirleyen bir varlıktır.
- E) Varlık, karşıtların mücadelesinden doğan bir süreçtir.

- 1) Sofistlere göre aynı biber iki kişiden birine tatlı, diğerine acı geliyorsa; birinin diğerini ikna etmeye hakkı yoktur. Her şey kişilere bağlıdır, her şeyin ölçüsü insandır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sofizme uygun bir yargıdır?

- A) Değişmez doğrular ruhta saklıdır.
B) Gerçeklik bilinebilecek bir yapıdadır.
C) Herkes için geçerli bilgi mümkündür.
D) Duyular öznel ve görelidir.
E) Gerçek dünya akılla kavranır.

- 2) Çevremizde her şey sürekli değişmektedir. Bir nesne, her an başka nesnelere göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle, hiçbir nesne için, "Bu şudur." diyemeyiz, olsa olsa, boyuna değişen bağlantıları içinde onun başka nesnelere göre ne olmakta olduğunu söyleyebiliriz.

Parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) İnsan varlığı duyularla değil, akılla bilebilir.
B) Sezgiye dayanan bilgi doğru bilgidir.
C) Bilgi deneyle başlar, ama tüm bilgiler deneyden çıkmaz.
D) Doğuştan gelen bilgiler açığa çıkarılmalıdır.
E) İnsan düşüncesinin gerçekle uyuşup uyuşmadığı bilinemez.

- 3) Bilgilerimizin tek kaynağı duyularımızdır. Bu kaynak da bizi daima yanılgılara götürür. Çünkü duyular, bireyin o andaki durumuna bağlı olduklarından aynı şey hakkında birbirinin karşıtı birden çok görüş ileri sürülebilir.

Septiklere ait bu görüşte aşağıdakilerden hangisi temellendirilmek istenmiştir?

- A) Zihinde deneye bağlı bir bilgi yoktur.
B) Evrensel bir hakikat olduğu söylenemez.
C) Bilimin desteklediği yargılar doğrudur.
D) Doğru bilgilerimizin kaynağı sezgilerdir.
E) Hakikat, nesnesine uygun yargılardır.

- 4) "Ruh bilmek ve kendini tanımak için bedeni gereksinmez. Kendini doğrudan doğruya, dolayısızca kavrar. Kuşkusuz özünü açıkca ve tümüyle bilmez. Yine de onun için varoluşu, kendi varlığı, dünyadaki en emin, en kesin olay şeydir."

Düşünür bu sözleriyle, aşağıdakilerden hangisini göstermek istemiştir?

- A) Her yargının, doğruluğunun kanıtlanamayacağı
B) Ruhun evrende cevaplayamadığı soru olmadığını
C) İnsanın kendi varlığı da dahil her şeyden şüphe edebileceğini
D) Kendisinden kuşku duyulamayacak bilgilerin varlığını
E) Bilgi sahibi olmanın olanaksızlığını

- 5) Sokrates, karşısındaki kişiyi, inandığı şeye niçin inandığını düşünmeye zorlamıştır. Ona göre, kalıplaşmış, donmuş bilgiler edinmek önemli değildir, önemli olan soru sormak, düşünmek, araştırmaktır. Bu nedenle her insan kendisine ait olduğunu zannettiği bilgileri sorgulamalı ve ruhunda saklı olan gerçek, genel-geçer doğru bilgiyi bu yolla açığa çıkarmalıdır.

Bu parçada verilen bilgilere dayanarak Sokrates ve düşünme biçimi için aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Doğuştan gelen bilgilerin imkanını kabul eder.
B) Mutlak bilginin imkanını savunur.
C) Felsefesinin temelinde eleştirel tavır vardır.
D) Bilgi edinmede duyuların önemli olduğuna inanır.
E) Her insanın aynı şeyleri bildiğini benimser.

FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

2. KONU: BİLGİ FELSEFESİ

- 6) Locke, zihni, deney öncesinde içinde hiçbir şey bulunmayan boş bir kağıda (tabula rasa) benzetmekte ve bilginin kaynağını deneyde, gözlemede, yani duyuların kullanımı sonucunda zihne gelen verilerde bulmaktadır.

Locke bu yaklaşımı ile aşağıdaki yargılardan hangisini desteklemektedir?

- A) İnsan zihninde doğuştan gelen hiçbir bilgi mevcut değildir.
- B) Duyusal olarak bilinmeyen varlıklar ancak sezgisel olarak kavranır.
- C) Duyusal verilere dayalı bilginin doğruluğundan söz edilemez.
- D) Bütün bilgiler duyuşsal verilerin akıl tarafından biçimlendirilmesiyle oluşur.
- E) Doğru bilgiye ulaştıracak yöntem şüphedir.

- 7) İnsanın dış dünyanın bilgisine ulaşma yolu duyumlardır. Duyumlar bize nesnelere ilişkin nitelikleri, durumları ve etkinlikleri verir. Bunlar ortadan kaldırıldığında geriye, ruh da dahil hiçbir şey kalmaz. Cevher diye bir varlık da yoktur. Çünkü cevher fikrine karşılık gelen bir izlenim yoktur.

Hume'un bu görüşüne dayanarak aşağıdaki-lerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Doğru bilginin kaynağında deney vardır.
- B) Kesin ve değişmez bir bilgi yoktur.
- C) Bilginin kaynağında doğuştan gelen veriler yer alır.
- D) Öznenin dışında ve ondan bağımsız bir nesne yoktur.
- E) Genel geçer bilgilerin tek geçerli ölçüsü vardır, o da akıldır.

- 8) Bilginin edinilebilmesi için deney kadar başka kaynağa da ihtiyaç vardır. Bu da zihindir. Deney, bilginin hammaddesini sağlar, zihin ise bu hammaddenin zaman, mekan gibi kategorilerce işlenebilmesini olanaklı hale getirir.

Kritisizme ait bu açıklamalardan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Kesin ve değişmez bir bilgi yoktur.
- B) Akıl yürütme süreçlerinin sonuçları daima güvenilirlikten uzaktır.
- C) Bilgi yalnızca deneysel olarak elde edilir.
- D) Doğru bilginin kaynağı iç ve dış gözlemdir.
- E) Bütün bilgiler, duyuşsal verilerin akıl tarafından biçimlendirilmesiyle oluşur.

- 9) Analitik felsefe akımı, doğru bilgiye ancak bilimsel yöntem aracılığıyla ulaşılacağını savunmuştur. Felsefeyi de bilimlerin eleştirisiyle, bilimlerin yöntem sorunlarıyla uğraşacak bir etkinlik alanı olarak kabul etmiştir.

Bu parçadan hareketle Analitik Felsefenin hangi sonuca yol açtığı söylenebilir?

- A) Bilim ve felsefenin alanlarının ayrılmasına
- B) Bilimsel doğrulara herkes için geçerli bir içerik kazandırılmasına
- C) Olgular arasında nedensel bağlar kurulmasına
- D) Bilginin bilimle, felsefenin de bilim felsefesiyle özdeşleştirilmesine
- E) Felsefenin, her varlığı açıklayabilecek tek etkinlik alanı haline dönüşmesine

- 10) William James'e göre, yaşamımızın bize kazandırdığı tek ve son doğruluk ölçütü, onların yaşam içinde doğrulanmasıdır. Doğruluğun kendisi bile doğrulanışını, eylemlerimizde bulur.

Parçada aşağıdaki yargılardan hangisi temellendirilmektedir?

- A) Doğuştan getirilen doğru bilgiler yöntemli olarak açığa çıkarılabilir.
- B) İnsanın maddi gereksinimlerini karşılayan bilgi faydalıdır.
- C) Duyusal verilerden şüphe edilmelidir.
- D) Kaynağında duyu izlenimleri olmayan tek bir bilgi yoktur.
- E) Bir önerme pratik sonuçlar veriyor ve fayda sağlıyorsa doğrudur.

- 11) Zeka statik, hareketsiz olan maddeyi bilebilir, ama hayatı bilemez. Çünkü hayat, zaman içinde kavranabilir. Zaman anların aritmetik bir toplamı değildir. Bu nedenle, mekan gibi ölçülüp hesaplanamaz. Zaman, sürekli bir değişimdir, bir oluş, süre, bilinçtir. İşte bu yaratıcı hayatı kavramada zeka değil, sezgi ön plana çıkar.

Bu görüşü benimseyen bir filozof aşağıdaki felsefi akımlardan hangisinin temsilcisi olabilir?

- A) Fenomenoloji
- B) Rasyonalizm
- C) Empirizm
- D) Entüisyonizm
- E) Kritisizm

- 1) "Biricik bilgi kaynağı, duyulardır. Oysa duyular bizi aldatır. O nedenle de doğru bilgiye hiçbir zaman ulaşamaz. Bu durumda, yapılacak tek şey, herhangi bir konuda yargıda bulunmaktan şiddetle kaçınmaktır.

Bu görüş, aşağıdaki ekollerden hangisine aittir?

- A) Realizm
B) Rasyonalizm
C) Septisizm
D) Empirizm
E) Pragmatizm

- 2) İnsan zihni, nesne ve olayları gerçekte oldukları şekliyle bilemez. Nesnelere, yalnızca insan zihninin olanaklarına göre bilinebilir. Bilgi sınırlıdır ve insana göredir. Bu durum, güneş gözlüğü takan bir insanın tüm nesnelere kendi renkleriyle değil de gözlüğün rengiyle görmesine benzer.

Bu parçada savunulan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilgi duyular aracılığı ile elde edilir.
B) Düşünceler duyu verilerine dayanır.
C) Doğru bilginin ölçütü deneydir.
D) Bilgi zihinsel yetilere göre oluştuğundan insana göre değişir.
E) Tüm bilgilerimizin kaynağı akıldır.

3) Sofistler;

- Duyu algılarından oluşan sanılar vardır; bunlar insandan insana değişir.
- Dış dünya bilincimize, zihnimize bağlıdır.
- Doğruluk her insan için farklıdır.
- Her tez için karşıt tez ileri sürülebilir görüşlerini savunmuşlardır.

Bu bilgilere göre, sofistlerin temel düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir düşüncenin doğruluğu pratikte işe yapmasına bağlıdır.
B) Akla dayanan bilgidен şüphe edilmez.
C) Mutlak doğru yoktur.
D) Doğru bilginin ölçütü akla dayanmasıdır.
E) İyi olmak bilgili olmayı gerektirir.

- 4) Pyrrhon'a göre genel olarak bilgi olanaklı değildir; çünkü varlıkların kendilerini biz hiçbir zaman bilemeyiz. Bildiğimiz şeyler duyuların bize verdikleridir. Duyular ise öznel olup kişiden kişiye değişmektedir. Bu nedenle insan, hiçbir şekilde hiçbir şey hakkında "yargıda bulunmamalıdır."

Pyrrhon'un bu düşüncelerinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Nesnelere asıl gerçekliği ve bilgisi insan için bilinemez bir konudur.
B) Öznel bilginin ötesindeki nesnel bilgi insan için kapalıdır.
C) Hiçbir şey hakkında kesin hüküm verilmemelidir.
D) Hakikatin bilgisi tüm kişiler için mutlaklıdır.
E) İnsanlar nesnelere dünyası hakkında görece bilgiye sahiptir.

- 5) "Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğimdir. En azından bilmediğimi, kesin olarak biliyorum. Başka doğru bilgilerimiz de vardır ve bunlar, insan zihninde doğuştan bulunur. Doğru soruları sorarsak, bir çobanda da sofistte de örneğin "bütünün parçalardan daha büyük olduğu" bilgisinin var olduğunu görürüz. Bu işleme bilgi doğurtma denir."

Sokrates, bu açıklamasıyla aşağıdakilerden hangisini ispatlamaya çalışıyor olabilir?

- A) Bilginin edinilmesinde deneyimlerin payı olduğunu
B) İnsanlar arasında zeka açısından fark olmadığını
C) Görüşlerin, inançların ve bilginin insandan insana değiştiğini
D) Doğru bilginin sonradan kazanılmadığını ruhta saklı olduğunu
E) Kişiye yararlı olan bilgilerin doğru olduğunu

FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

2. KONU: BİLGİ FELSEFESİ

- 6) Ruhta doğuştan gelen bilgi yoktur. Tüm bilgiler dıştan gelerek, boş bir levha olan ruhta izlenimler bırakır. Bu tıpkı mum üstünde mührün yapmış olduğu ize benzer. Duyu organları önce görüp algılar, bu algı ilk yargıdır. Eğer yanlış anlamışsa hatalı, doğru algılamışsa hatasız yargıda bulunur.

Bu ifadede bilginin kaynağı olarak aşağıdakilerden hangisi savunulmaktadır?

- A) Akıl B) Sezgi C) Deneyimler
D) Tanrı E) Deney ve gözlem

- 7) Ormanda yolunu kaybetmiş olan bir adam için tek bir gerçeklik vardır: Orman ve ormanda yolunu kaybetmiş olduğu olgusudur. Amaç, bu insanın kaybolmuşluğun ve yolunu yitirmişliğinin yarattığı korku ve tedirginlikten kurtulup, ormandan sağ salım çıkabilmesidir. Bu bağlamda, sahip olduğu tüm görüşler, çıkış yolu bulmak için oluşturduğu tüm kuramlar, ormandan sağ salım çıkabilme amacı için bir araç olmaktan başka bir şey değildir. Kaybolmuş adamın görüşleri, çıkış yoluyla ilgili tahminleri, uygulamada bir işe yaradıkları sürece doğrudur.

Parçada bahsedilen açıklama, aşağıdaki felsefe akımlarından hangisine aittir?

- A) Septisizm B) Entüisyonizm
C) Emprizm D) Rasyonalizm
E) Pragmatizm

- 8) Doğru bilgi, doğruluğu test edilebilen bilgidir ve ancak dil çözümlenmeleriyle elde edilir. Bu nedenle felsefenin görevi de dil çözümlenmeleri yapmak olmalıdır. Olguların dildeki karşılıkları önermelerdir. Önermeler de doğru düşünmenin araçlarıdır. **Bu düşünce aşağıdaki felsefe akımlarından hangisine aittir?**

- A) Pozitivizm B) Kritisizm
C) Rasyonalizm D) Entüisyonizm
E) Analitik felsefe

- 9) Bir parçası olduğumuz bu dünyada yaşamak için onu anlamamız ve bilgisine sahip olmamız gerekir. Ayrıca hayatımızın anlamlı, güzel ve sorunsuz olmasını isteriz. Anlamlı bilgi bütün bunlar için hatta var olmak için sahip olduğumuz belki de en önemli araçtır. Anlamlı bilgiyi uygulamada, örneğin bir ihtiyaç anında kullandığımızda bir fark yaratmasını bekleriz. Bilgimizi yalnızca iş gördüğü, dakik sonuçlar verdiği, bir şeyleri doğru olarak açıkladığı sürece kullanırız.

Pierce'ın bu görüşüne göre bir bilginin anlamlı olması aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Dış dünyadaki nesnesine uygun olmasına
B) Pratikte yarar sağlamasına
C) Genel - geçer bir niteliğe sahip olmasına
D) Evrensel bir nitelik taşımasına
E) Bilimle elde edilmiş olmasına

- 10) Gerçeklik bir tür var olma durumudur. Bir şeyin varlık olma özelliğinden dolayı, o şeye gerçek diyoruz. Örneğin, "deniz kızı" denilince herkes bir şeyi düşünür; fakat düşünülen deniz kızının gerçekliği söz konusu olunca hiçkimse deniz kızının gerçek olarak var olduğunu ispat edemez.

Buna göre "gerçek" için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Yalnızca insan zihninde var olandır.
B) Önermede, yargıda, zihinde bulunandır.
C) Bilginin nesnel gerçekliğe uygunluğudur.
D) İnsan zihninden bağımsız olarak dış dünyada var olandır.
E) Gerçek, akılda gizli olandır.

- 1) Toulmin'e göre, bilimde problem çözebilen, yeni koşulların ortaya çıkardığı problemleri diğer kuramlara göre çok daha iyi çözümleyebilen kuramlar ayakta kalır. Hayat mücadelesinde, güçlü olanların yaşam hakkını elde etmesi gibi bilimde de kavramların evrimi ve ani devrimi ile sorunları çözebilen kuramlar yaşayacaktır.

Toulmin'in bu düşüncesi aşağıdaki yargılardan hangisini destekler niteliktedir?

- A) Bilim, insanın doğayı anlama ve açıklama ihtiyacından doğar.
B) Bilimsel bilgi, öndeyi imkanı veren bir bilgi türüdür.
C) Bilimde başarısız kuramlar yerini başarılı kuramlara bırakır.
D) Bilimdeki kuramlar birbiriyle tutarlı olmalıdır.
E) Bilim, birikimsel olarak ilerleyen bir etkinliktir.

- 2) Wittgenstein'a göre, her tür sınama, bir hipotez üzerine yapılan her doğrulama ya da üretme, daha başlangıçta bir sistem içinde yer alır. Bu sistem, aslında hangi ilke ve kavram çerçevesinde düşünüldüğü müze verilen isimdir. Wittgenstein'in "sistem" adını verdiği bu yorumlama biçimini, "T.Kuhn "paradigma" olarak kavramlaştırır.

Buna göre, paradigma aşağıdakilerden hangisiyle tanımlanabilir?

- A) Olayların tam, kesin ve yöntemli bir biçimde araştırılmasıdır.
B) İki öğeden birincisi varsa, ikincinin de olmasını gerektiren bağıntıdır.
C) Kendiliğinden apaçık olan ve böyle olduğu için öteki önermelerin temeli ve ön dayanağı olan temel önermedir.
D) Duyularla algılanan şeylerin karşıtı olarak usla kavranan şeydir.
E) Belirli bir sorunun ortak kavramlarla algılanışını ve anlaşılmasını sağlayacak şekilde bir çerçeveye oturtulmasıdır.

- 3) Galilei, dünyanın yuvarlak olduğunu, hem kendi hem de güneşin etrafında döndüğünü dile getirdiğinde Engizisyon tarafından sorguya çekilmişti. Tarihte, saptadığı gerçekleri ölüm pahasına dahi dile getirmeye devam eden çok sayıda bilim ve düşünce insanı olmasına rağmen Galilei, Engizisyonun tehditlerine boyun eğmiş, söylediklerinin kutsal kitapla bağdaşmadığını kabul edip af dileyerek, gördüğü bilimsel gerçeği gözardı edebilmiştir.

Galilei'nin parçada sözü edilen tutumu aşağıdakilerden hangisiyle bağdaşmaz?

- A) Bilim insanı, yanlış yaptığı kanıtlandığında bunu kabullenebilmelidir.
B) Bilim insanı, kendisine sunulan bilgi, değer ve kanıları hoşgörüyü değerlendirmelidir.
C) Bilim insanı, bilimsel sonuçlara bir an önce varma eğiliminden kaçınmalıdır.
D) Bilim insanı, kendinden sonraki genç bilim insanlarına yol açacak buluşlar yapmalıdır.
E) Bilim insanı, toplumsal değerlere ters düşme pahasına doğru bildiğini savunabilmelidir.

- 4) **Klasik bilim anlayışının**, "Bazı şeyler henüz bilinmiyorsa bunun nedeni bilimde yeterince ilerleme sağlanamamış olmasıdır; bilimin gelişimi tamamlanınca tüm sorular cevaplandırılabilir" anlayışı gerçeği yansıtmaz. Çünkü bilim, yapısı gereği, ancak belli bir alanın belirli koşullarda ve belli yöntemlerle edinilmiş bilgisidir." **diyen çağdaş bilim anlayışına göre bilimin tüm soruları cevaplayamamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Deneysel ve gözlemsel olmaması
B) Sınırlı bir varlık alanını konu edinmesi
C) Doğanın sürekli değişiyor olması
D) Bilimsel yöntemin kesin sonuç vermiyor olması
E) Bilim insanlarının deneyimsiz olması

FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

3. KONU: BİLİM FELSEFESİ

- 5) Hiçbir deney, bir olayın neden, diğerinin ise onun zorunlu bir sonucu olduğu bilgisini bize vermez. Nedensellik ile ilgili bilgilerimizin kaynağında olayların art arda gelişinin bizde yarattığı alışkanlıktan başka bir şey yoktur.

Bu görüşe göre nedensellik ilkesiyle doğayı açıklamaya çalışan bilimlerin eleştirilen yanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aynı türden varlıkların dışında araştırma yapımları
B) Olgusal yolla denetlenemeyen bilgilere güven duymaları
C) Tümevarım yöntemini yanlış örneklerde kullanmaları
D) Yeterli gözlem ve deneye dayanmayan açıklamalar yapmaları
E) Algısal alışkanlıktan doğan düşünceyi, doğadaki olaylar arasında zorunlu olarak kabul etmeleri

- 6) Bir tren istasyonundaki gözlemci, doğuda ve batıda tren yoluna iki yıldırım düştüğünü görsün. Bu durumda şimşeklerin aynı anda çıktığı sonucuna varır. Yıldırımların düştüğü anda istasyondan batıya doğru çok hızlı giden bir trenin içinde, ikinci bir gözlemci bulunuyor olsun. Bu gözlemci için, yıldırımlar aynı anda düşmüş gibi görülmeyecektir. Çünkü batıya düşen yıldırım ışığı, diğerine oranla daha erken gelecektir.

A.Einstein'in görelilik kuramını temellendirmede yararlanılan bu örnek, aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

- A) Gözlem sonuçları, gözlemcilerin buldukları konuma göre değişir.
B) Farklı koşullarda aynı gözlemci aynı sonuçlara ulaşır.
C) Tekrarlanmayan gözlemler yanıltıcı olur.
D) Gözlemlerle desteklenen bilimsel kuramlar kesinlik kazanır.
E) Araçlı gözlemler araçsız gözlemlerden daha yararlıdır.

- 7) Bilim ve felsefeyi birbirinden ayırmanın olanağı yoktur. Bilimler ulaştıkları sonuçları ile felsefi sorunların çözümlenmesine nasıl katkı sağlamışlarsa felsefe de sorgulayıcı yönü ve soru önerileriyle bilimlere yol açar.

Parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılır?

- A) Bilim ve felsefe doğayı aynı biçimde sorgular.
B) Bilim, felsefede ileri sürülen iddiaların kabulünü sağlar.
C) Felsefi iddialar her zaman doğrudur.
D) Felsefe ve bilim var olanın anlaşılmasında ortak bir çaba gösterir.
E) Bilim ve felsefe günümüz değer sistemlerini etkileyemez.

- 8) "Bilimin değerini kabul etmek, başarılarını görmezden gelmemek her filozofun takınması gereken önemli tavırlardan birisidir. Ayrıca felsefenin de sadece bilim felsefesine indirgenmesi felsefi bakış açısına uygun olmayacaktır."

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Bilimin bulguları, felsefeden bağımsızdır.
B) Filozoflar aynı zamanda bilim insanlarıdır.
C) Bilim varlığı parçalayarak ele alır, felsefe ise bütünsel bir bakış açısı sergiler.
D) Bilim felsefesi, bilimsel bakış açısını öngörmektedir.
E) Bilimsel çalışmalar görmezlikten gelinemeyeceği gibi felsefe de tek bir konu ile sınırlandırılmaz.

- 9) "Doğada nasıl güçlü olan türler, varlığını koruyorsa, bilimde de güçlü olan kuramlar, varlığını sürdürür. Bilimin tarihsel süreci içerisinde her zaman bir kuram, kendisinden daha güçlü bir kuram tarafından çürütülür ve yok olur. Yerine geçen kuram ise sorunlar karşısında çözüm üretebildiği sürece varlığını korur."

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Doğa ile bilim tarihi arasında benzerlikler söz konusudur.
B) Bilim, devrimsel bir sürece sahiptir.
C) Bilim, sürekli birikerek ilerler.
D) Her kuram sorunlara çözüm üretebildiği sürece vardır.
E) Her kuram, çürütülerek yok olma ihtimalini taşır.

- 1) "Kuşlar gibi uçmayı, balıklar gibi yüzmeyi öğrendik, bu arada çok basit bir sanatı unuttuk, kardeşçe yaşamayı"

M. Luther King

Bu görüş felsefenin hangi alt dalının tartışma alanında yer alır?

- A) Bilgi Felsefesi
B) Sanat Felsefesi
C) Ahlak Felsefesi
D) Güzellik Felsefesi
E) Din Felsefesi
- 2) Ahlâk felsefesinin temel konusu, insanın yapıp etmeleridir. İnsan eylemleri, bir problem alanı olarak kabul edilerek bu alanı yöneten ilkeler araştırılır. Sosyoloji ise somut olgu ve olayların toplumsal analizi ile ilgilenir. Toplumun yapısı ve değişimi içinde ahlâkı da bir kurum olarak ele alır. **Buna göre sosyoloji hangi özelliği ile ahlak felsefesinden ayrılır?**
- A) Grup içindeki bireyi incelemesiyle
B) Olgusal olması ile
C) Soyutlamalar yapması ile
D) Kuramsal olması ile
E) Normatif olmaması ile
- 3) İnsan için hangi eylemlerin "iyi" olduğunu, hangi eylemlerin insana yararlı bir yaşama katkıda bulunduğunu, bize ahlak felsefesi göstermeye çalışır. Ahlak felsefesi ya da etik, ahlak üzerine enine boyuna düşünmekten, insan eylemleri üzerine felsefe yapmaktan başka bir şey değildir. **Buna göre aşağıdakilerden hangisi etiğin incelediği bir konu değildir?**
- A) İnsan eylemlerinin amacı ne olmalıdır?
B) İnsan iyi eylemi seçmekte özgür müdür?
C) İnsanın erdemli olması zorunlu ise onu erdemli yapan nedir?
D) İnsan özgür iradesi ile seçim yaptığı eylemlerinden sorumlu tutulmalı mıdır?
E) İnsan hayatını sürdürmekte kullandığı bilgileri nereden edinmelidir?

- 4) Bir inanç, duygu ya da fikir uğruna canlarını feda edenler ahlâki bir eylemde bulunmaktadır. Yuvasına giren bir kuşa canıyla karşı koyarak yavrularını korumaya çalışan bir güvercinin ya da kusursuz bir koza ören ipek böceğinin davranışı ise ahlaki bir eylem olarak nitelendirilemez.

Parçaya göre bir eylemin ahlaki değer taşıması aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Eylemin fayda sağlamasına
B) Bireyin mutlu olmasına
C) Bilinçli olarak yapılmasına
D) Akla uygun olmasına
E) Aşırılıktan uzak olmasına
- 5) Kinik felsefesinin savunucularından olan Diogenes, yaşamını bir fıçı içinde yaşayarak geçirir, zaruri ihtiyaçların dışında bir şeye de meylenmezmiş. Diogenes bir gün su içmek için bir çeşmeye gitmiş. Ondan önce gelen çocuğun su içmesini beklemiş. Çocuğun elleriyle su içtiğini görünce "Ben de elimle su içebilirim, bu tas gereksiz diyerek tasını atmış."
- Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılır?**
- A) Mutluluğun yolu her istediğini elde etmektir.
B) Mutlu olmak için insan, arzu ve ihtiyaçlarını karşılamalıdır.
C) Mutluluk, artan ihtiyaçlarla paralel olarak artar.
D) Mutlu olmak, hazzı ulaşmaktır.
E) Mutluluğa ihtiyaçları en aza indirmekle ulaşılır.
- 6) Batmakta olan gemisini en son terk eden kaptanın ya da savunduğu doğrular uğruna verdiği mücadelede acı çeken bir bilim insanının yaşadıklarından dolayı mutlu olduğu söylenemez. Ancak her ikisinin de "ahlaksal eylem"de bulunduğu kuşku yoktur. **Bu örnekler aşağıdaki yargılardan hangisinin yanlış olduğunu kanıtlar niteliktedir?**
- A) Erdemli olmak, erdemli olmanın ölçütlerini davranışlarda somutlaştırmayı gerektirir.
B) Özgür olmayan iradeye sorumluluk yüklenemez.
C) Ahlaksal eylemin amacı hazzıdır.
D) Erdem, özgür iradenin ahlaksal iyiye yönelmesidir.
E) Bazı toplumsal değerler ahlaksal eylemde bulunmayı engeller.

FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

4. KONU: AHLAK FELSEFESİ

- 7) Kant'a göre bir eylemin doğruluğu veya yanlışlığı o eylemin hangi niyetle yapıldığına bağlıdır. Epikuros ise eylemin doğruluğunun ya da yanlışlığının yaratacağı sonuçla doğrudan ilişkili olduğunu ileri sürmektedir.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Kant, ahlaksallığın ölçütünü bireyi davranışa iten içsel sebeplere dayandırmaktadır.
- B) Ahlaksal bir eylemin doğruluğu ya da yanlışlığı üzerine yapılan değerlendirmeler öznel içeriklidir.
- C) Epikuros davranışın doğruluk ya da yanlışlığını, davranışa neden olan niyeti gözardı ederek yorumlamaktadır.
- D) Kant, ahlaksal eylemin sonucunu, o eylemin ortaya çıkış gerekçelerinden daha fazla önemsemektedir.
- E) Belli bir eylemin ahlaksal olup olmadığı hakkında nesnel ölçütler söz konusu değildir.

- 8) Spinoza'ya göre ahlakın ödevi, düşünceyle tutkuları yenmektir. Tutkularımızı ise ancak onları bilip kovalarsak yenebiliriz. Ahlaki hayat, aklın tutkulara karşı savaşıdır. Bu savaşın amacı da insanın özgür olmasıdır.

Paragraftan hareketle Spinoza'nın ahlak anlayışıyla ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisini yapabiliriz?

- A) Manevi hayatın yanında zevklerin de insan hayatında olması gerektiğini dile getirmiştir.
- B) Tutkuları tanımanın onları gerçekleştirebilmenin ilk koşulu olduğunu söylemiştir.
- C) Ödev duygusundan kaynaklanan eylemlerin ahlaki sayılabileceğini vurgulamıştır.
- D) Ahlaklı yaşamı akla ve bilgiye dayandırmıştır.
- E) Hazzın bilgiyi aşan bir değer olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır.

- 9) Ahlaklı olmak erdem değil bir ödevidir. Nasıl ki her sabah işe giderken erken yola çıkmak ödüllendirilecek bir davranış değilse otobüste yaşlı bir insana yer vermek de ödüllendirilecek bir davranış değildir. Bu bir bilinç sorunuudur. Bugün hayal gibi görülsede bilinçli hareket etme çoğalsaydı yaptırımlara da gerek kalmadığı görülür.

Buna göre ahlaklı olmak için aşağıdakilerden hangisi ileri sürülemez?

- A) Ahlaklı olma herkes için görev anlamı taşımaktadır.
- B) Ahlaklı olmanın kendisi bir amaç olmalıdır.
- C) Ahlakî kurallar kişiden kişiye değişmelidir.
- D) Ahlakî kuralların yaptırımları kişinin kendi içinde gerçekleşmelidir.
- E) Ahlaklı olmak için ödül beklenmemelidir.

- 10) Kişi vicdanı karşısında, evrensel bir ahlak yasasının olup olmadığı sorusunu, bazı düşünürler bu konuda genel-geçerlik olamayacağı, bazı düşünürler ise evrensel bir ahlak yasasının olduğu şeklinde cevaplar.

Aşağıdakilerden hangisi evrensel ahlak yasasının varlığını kabul eden görüştür?

- A) İnsan eylemleri hazzıya yöneliktir. Haz öznel-dir.
- B) İnsan eylemlerinde yalnız kendini düşünür ve ahlaki "iyi" de böyle bir düşünceye dayanır.
- C) Toplumsal düzeni ve ortak toplumsal değerleri reddedip, kişisel irade egemen kılınmalıdır.
- D) İnsan, özgürce yaptığı eylemlerle ahlaki değerleri yaratır.
- E) Ahlaklılık ve onun dayandığı evrensel yasa, evrensel Tanrı sevgisinde temellenir.

- 1) Din, insanların ne yapip ne yapamayacağını kutsal kitap ve peygamberin söz ve tutumlarıyla açıklar. İnsanların bunları kabul edip etmemeleri serbest bırakılmasına rağmen, yaşamlarını ve eylemlerini dine uygun şekilde yapmaları için zorlayıcı ve bağlayıcı önlemlerde getirilmiştir.

Parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Dinin temel kaygısı, insanın cevaplayamadığı metafizik sorulardır.
B) İnanç bağından kaynaklanan dini bilgi mutlak ve değişmezdir.
C) Din, insanın özgürce yaşamasının önünde büyük bir engeldir.
D) Yaşam için kurallar koyan din, kişiler tarafından değiştirilemez.
E) Dinin amacı, verdiği bilgiler doğrultusunda insan yaşantısını düzenlemektir.

- 2) Din felsefesi, dinin temel ilke ve inançlarını sorgulamakla birlikte, bunu inananların inançlarını güçlendirmek için yapmadığı gibi, onların inançlarını yıkmak için de yapmaz. Başka bir deyişle kendine özgü yöntemleri ve araçları kullanıp, din karşısında eleştirel bir tavır takınır.

Parçadan hareketle din felsefesi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Dini inançları destekleyip kuvvetlendirmeye çalışır.
B) Tanrı'nın temel nitelikleri hakkında bilgi vermeyi amaçlar.
C) Bütün olaylar, Tanrısal iradeyle açıklamayı ilke edinir.
D) Dinin temel inançlarını mantıksal analize tabi tutar.
E) İnsan psikolojisi açısından dine yaklaşım anlam kazandırmaya çalışır.

- 3) İnsanın bilgisi ne kendisinin bir yaratması ne de cisimden edinilen bir şeydir. Bu bilgiyi onun ruhuna koyan, yerleştiren Tanrı'dır. Bilgimizin temel öğeleri, tanrı'yı bilmek ile kendi bilincimizi bilmektir. Bizim için en açık ve seçik olan tasarım, Tanrı tasarımıdır. Kendi varoluşumuzu da böyle bilmemiz, kendi üzerimizde olan tasarımıımızın, Tanrı tasarımı içinde erimiş, kaynamış olmasından, kendimizi Tanrısal varlığın bir parçası olarak bilmemizden ileri gelir.

Parçaya dayanarak aşağıdakilerden hangisine varılabilir?

- A) Ruh Tanrı'dan bağımsız olarak var olan bir tözdür.
B) Bilincin varlığı Tanrı'nın varlığından önce gelir.
C) İnsan her şeyi Tanrı aracılığı ile bilebilir.
D) İnsan düşünen ruhtan ve yer kaplayan bedenden oluşur.
E) İnanma ihtiyacı ruh aracılığıyla karşılanamaz.

- 4) Deizme göre, Tanrı ilk neden olarak evreni yaratmıştır, ancak evreni yaratmakla işini bitirmiştir. Evren artık kendi yasaları ile işlemektedir. Tanrı'nın daha sonra evrene müdahale etmesi akla aykırı olup tıpkı bir saatçinin saatini imal edip saati kurduktan sonra, onunla bir ilişkisinin kalmaması gibi, Tanrı evrene aşkındır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi Deizmin'in kabul ettiği bir Tanrı özelliği değildir?

- A) Evrenin tek yaratıcısıdır.
B) Evrenin işleyişine karışmaz.
C) Varlıkların ilk nedenidir.
D) Yarattığı her şeyde ve her yerdedir.
E) Evrenin dışında yer alır.

- 5) – Deizme göre; bir Tanrı vardır, ancak Tanrı evreni yarattıktan sonra onu kendi yasasına göre işlemek üzere, kendi başına bırakmıştır.
– Teizme göre ise, canlı ve kişiliği olan bir Tanrı vardır. Bu Tanrı yaratmış olduğu evrenin hem üstünde hem de içindedir, her yerde her an bulunup her şeyi kendisi yönetir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi deizmi teizmden ayıran bir özelliktir?

- A) Tanrı ile insan arasında canlı bir ilgi olması
B) Tanrı'nın her an her şeye müdahalede bulunması
C) Tanrı'nın ne varlığının ne de yokluğunun bilinmemesi
D) Evrende olan her şeyi Tanrı'nın yönetmesi
E) Tanrı'nın sadece yaratıcı olması, evrenin işleyişine karışmaması

FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

5. KONU: DİN FELSEFESİ

- 6) Tanrı, öncesiz ve sonsuz olan, evreni bilen bir varlıktır. Var olan her şeyin, varlık nedenidir. Evrendeki her şeyden sorumlu olduğu halde, onun ötesindedir. Evrenin işleyişine karışmaz.

Bu görüş aşağıdaki yaklaşımlardan hangisine aittir?

- A) Tanrı ve doğayı özdeş kabul eden panteizme
B) Tanrı'nın varlığını kabul etmeyen ateizme
C) Tanrı'nın bilinmeyeceğini savunan agnostisizme
D) Tanrı'yı evrenin ve insanın varlık nedeni gören teizme
E) Tanrı'yı kabul etmekle birlikte dinleri reddeden deizme

- 7) "Tanrılar üzerine bilgi edinmede çaresizim, ne var olup olmadıkları ne de ne şekilde oldukları üzerine; zira, bilgi edinmeyi engelleyen çok şey vardır, duyularla algılanmamaları, insan hayatının kısa oluşu..."

Huxley tarafından da paylaşılan bu görüş din felsefesinde aşağıdaki akımlardan hangisi tarafından savunulmaktadır?

- A) Ateizm
B) Panteizm
C) Agnostisizm
D) Teizm
E) Deizm

- 8) – Evreni yine evrene dayanarak açıklayan, dolaşısıyla yaratıcıyı ve doğa üstü herhangi bir gücün varlığını kabul etmeyen felsefi öğretiler.
– Yaratıcıya inanmakla birlikte, O'nun evreni yaratıktan sonra kendi yasasına göre işlemek üzere serbest bıraktığını ileri süren ve bu nedenle de dinleri kabul etmeyen felsefi öğretiler.
– Yaratıcının bilgisi elde edilemez. Duyularımızın kavrayamadığı şeyler vardır. Yaratıcı dulusal deneyimlerimizin dışında kaldığı ve duyularımızla algılayamadığımız için O'nun var olup olmadığı konusunda bir yargıya varamayız diyen felsefi öğretiler.

Parçada açıklamaları verilen Tanrı'nın varlığına ilişkin görüşler sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Agnostisizm - Deizm - Ateizm
B) Ateizm - Panteizm - Deizm
C) Deizm - Ateizm - Panteizm
D) Ateizm - Agnostisizm - Deizm
E) Ateizm - Deizm - Agnostisizm

- 9) Konusu ne olursa olsun, insan tarafından ulaşılmış ve kusursuz olan herhangi bir ürün veya sonuç o insanın dehasının göstergesidir. Mükemmel bir yapı olan evren de Tanrı'nın varlığını, mükemmelliğini ve dehasını gösterir.

Bu açıklamada Tanrı'nın varlığı aşağıdakilerden hangisine dayandırılarak kanıtlanmaya çalışılmıştır?

- A) Evrendeki plan ve düzene
B) İlimizdeki Tanrı fikrine
C) Bir evrenin varolmasına
D) Bir kaderimizin olmasına
E) İnsan aklının gereklerine

- 10) Teoloji Tanrı'nın varlığını, niteliklerini, insanın onun karşısındaki durumunu belli bir din çerçevesinde ele alan alandır. Din felsefesi ise dinin temel savları üzerinde akla ve mantığa dayalı genel, bütünleştirici incelemeleri yapan felsefe alt dalıdır. Belirli bir dine yönelik değildir. Genel olarak din olgusunu inceler.

Buna göre teolojiyi din felsefesinden ayıran niteliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Belirli bir dine yönelik olması
B) Akla ve mantığa dayalı olması
C) Dinin temel savlarına bütüncül açıdan yaklaşması
D) İnanma olgusuna objektif açıdan yaklaşması
E) Tanrı'nın varlığını reddetmesi

- 11) Teoloji, Tanrı'nın varlığını ve niteliklerini, Tanrı'nın evrenle olan ilişkisini açıklarken, dindeki kutsal kitaba, peygamberin bildirdiği mesajlara ve din alimlerinin yorumlarına dayanır. Bu çerçevede, teolojinin en önemli amacı, dini temellendirmek ve açıklamak suretiyle, inananların inançlarını güçlendirmektir.

Parçaya dayanarak teoloji için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dini yargıları sorgulamaktan kaçınır.
B) Tanrı'ya ve onun buyurduklarına güven duyar.
C) Dinsel bilgi ile diğer bilgi türleri arasındaki ilişkiyi araştırır.
D) Dinin dayandığı temel ilkeleri anlamlandırmaya çalışır.
E) Dini, inanç temelinde açıklamayı ilke edinir.

1) Platon ilkçağ siyasal düşünürlerinin önde gelenlerinden biridir. Devlet ve Cumhuriyet adıyla yazdığı eserlerde, siyaset teorisini irdeler. Yeryüzünde yaşayan tüm toplumlar için geçerli bir devlet projesi geliştirmeye çalışır. Yaşadığı dönemde Yunan devletlerinin kimi sorunlarıyla ilgilenmesine rağmen, asıl yönelimi evrenseldir. Bu nedenle siyaset felsefesinin en iyi temsilcilerinden biri olmuştur.

Buna göre, siyaset felsefesi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Olması gerekeni inceler.
- B) Evrensellik özelliği taşır.
- C) Somut bir devlet üzerinde yoğunlaşır.
- D) Kuramsal boyutuyla öne çıkar.
- E) Normatif yaklaşımlar içerir.

2) Özgürlük ve disiplin birbirine zıt şeyler olarak algılanmamalıdır. Herkesin dilediği gibi davranma, kendini geliştirme, isteklerine kavuşma özgürlüğü elbette vardır. Bunun yanında başkalarının haksız saldırılarına karşı her insanın özgürlüğünü korumak için bir otorite de gereklidir. Ancak devlet, bireysel özgürlükleri geliştirmenin aracı olmaktan çıkıp kendini en yüksek amaç olarak ortaya koyduğunda her bakımdan meşruluğunu kaybeder.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Devlet, bireysel özgürlüklerle toplumsal düzeni sağlamaya yönelik otorite arasında denge oluşturabildiği ölçüde meşrudur.
- B) Siyasal iktidarın meşruiyetini, temsil ettiği toplumsal sınıfın beklentilerine yanıt verebilme yeteneğini belirler.
- C) Devletin otoritesi, her türlü bireysel hak ve özgürlüklerin üzerindedir.
- D) Özgürlük ve disiplin her koşulda birbirini dışlar.
- E) Her devlet, varlığını sürdürmek adına zor kullanma hakkını saklı tutar.

3) Kimi iktidarlar Tanrı'ya, kimisi belli bir sınıfa ya da zümreye dayanır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) İktidarın kullanım biçimiyle
- B) İktidarın kaynağıyla
- C) İdeal devlet düzeniyle
- D) Devletin haklarıyla
- E) İktidarın dağılımıyla

4) Kendisinin bir dünya yurttaşı (kosmopolites) olduğunu söyleyen Diogenes'e göre; insanlar arasında ayrımcılık yapmak, toplumsal farklılaşmalara ve giderek yeryüzünün farklı devletlere bölünmesine yol açar. Bu durum doğaya uygun değildir. Doğal olan, insanların eşitliği ilkesine dayanan bir dünya devleti (kosmopolis) kurmaktır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Sınıf ayrımları örneğini doğada bulur.
- B) Siyasal başarı seçkin bir yönetici kadrosuna dayanır.
- C) İdeal bir devlet kendine model olarak doğayı almalıdır.
- D) Devlet toplumsal sözleşmeye dayalı olmalıdır.
- E) Her toplum kendi geleneklerine göre yönetilmelidir.

5) – Hobbes'e göre "İnsan insanın kurdudur." Bunu engellemek için Leviathan denilen canavar kadar güçlü bir devlet düzeni kurmak gerekir.
– Rousseau'ya göre ise halkın iradesiyle gerçekleşen toplumsal sözleşme ile toplumsal düzen kurulabilir.

Buna göre, her iki düşünürün cevabını aradıkları temel sorun aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toplumsal düzen nasıl gerçekleştirilebilir?
- B) İnsanların düzen, kurum arayışı ne zaman başlamıştır?
- C) Siyasal düzenin fonksiyonları nelerdir?
- D) İnsanları birleştiren amaçlar nelerdir?
- E) İnsanların toplumsal düzene katılmaları hangi araçlarla gerçekleştirilebilir.

FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

6. KONU: SİYASET FELSEFESİ

6) Locke, Bentham, Mill gibi liberal bir siyaset çizgisinde olan filozoflar, devleti bireylerin vazgeçilmez ve dokunulmaz olan doğal haklarının korunmasına yönelik oluşturulmuş yapay bir kurum olarak gördükleri için, ona, bireyleri aşan herhangi bir ontolojik (varlık bilimsel) ya da ahlaksal değer yüklememektedirler.

Filozofların parçada verilen yaklaşımları çerçevesinde aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Devlet, bireyin gereksinimlerine yanıt vermek üzere yapılanmış kurumdur.
- B) Birey - devlet ilişkisi, yönetilen - yöneten ilişkisinden daha fazla anlama sahiptir.
- C) Devlet, bireysel iradeden bağımsız, bireyden üstün bir varlıktır.
- D) Bireyin hakları, devletin güvencesi altındadır.
- E) Devlet, bireyleriyle anlam kazanan, onlarla var olan bir yapıdır.

7) Genel irade, yalnızca ortak iradenin gereklerini yerine getirmek üzere bireylerin farklı çıkarlarını, tutkularını dışlayan iradedir. İnsanların birbirinden çok farklı çıkarları dikkate alındığında, genel iradeye boyun eğmeleri ve devlet çatısı altında toplumsal bir birlik oluşturmaları çelişki gibi görünse de, aslında böyle değildir. Çünkü genel irade, insanın tutkularını susturduğunda, bencil isteklerini bir tarafa bıraktığında kendisinde keşfedeceği "akıl kuralı"ndan başka bir şey değildir.

Bu parçaya göre aşağıdaki yargılarından hangisine ulaşamaz?

- A) Devlet, bireyselliği aşır toplumsal yaşamın gereklerini içine sindirmiş insanlarla yaşam bulur.
- B) Kişisel beklenti ve isteklerle toplumsal beklenti ve istekler arasındaki çelişki devletin varlık nedenidir.
- C) Birey, bencil tutkularından sıyrıldıkça, kendi aklının da emrettiği doğru yolu bulacaktır.
- D) Kişisel çıkarlarla toplumsal çıkarlar özü itibarıyla birbiriyle örtüşür.
- E) Genel irade bireysel iradeye aşar, ama onu da içinde barındırır.

8) Karizmatik egemenlik türünde, devletin sahip olduğu lider olağanüstü nitelikleri kişiliğinde toplamasından dolayı egemenliği elinde bulundurur. Egemenlik seçime ya da yasalara dayanmaz.

Buna göre karizmatik egemenlik biçimi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Liderin kişisel özellikleri egemenlik biçimine yön verir.
- B) Lidere karşı hayranlık ve itaat duygusu hakimdir.
- C) Lider yönetim gücünü elinde bulundurur.
- D) Halk, liderine karşı sarsılmaz bir inanç içindedir.
- E) Lider geleneksel biçimde iktidar gücünü kullanır.

9) Egemenliğin bir uygulaması olarak, devleti oluşturan temel güçlerin yüzyıllarca tek elde toplanmış olması, süreç içinde o güçlerin yozlaşmasına ve buyrukla yönetilen zayıf kurumlara dönüşmesine yol açmıştır. Günümüz demokrasilerinde bu sorun, güçleri ayrı ellerde toplayarak aşılmaya çalışılmaktadır. Egemenliği kullanan güçlerin meşrutiyeti ancak bu yolla sağlanabilir.

Parçada değinilen soruna aşağıdakilerden hangisi çözüm olarak önerilmiştir?

- A) Devlet işlerinin karizmatik bir liderliğe bırakılması
- B) Parlamentoda güçlü bir muhalefetin oluşması
- C) Çoğunlukçu seçim sisteminin benimsenmesi
- D) Hukuk yaptırımlarının şiddetinin artırılması
- E) Yasama, yürütme ve yargının ayrı ellerde toplanması

10) Demokratik - laik iktidarların, monarşik - teokratik iktidarların yerini almasıyla birlikte insanların yaşama, mülkiyet, özgürlük gibi doğal ve vazgeçilmez haklarının tanınması yasal düzenlemelerle güvence altına alınma süreci başlamıştır.

Parçada dile getirilen süreç aşağıdakilerden hangisinin oluşumuna zemin hazırlamıştır?

- A) Karizmatik otoritenin
- B) Sanayi devriminin
- C) Otokratik rejimlerin
- D) Anarşist eğilimlerin
- E) Hukuk devletinin

- 1) Siyaset, toplumsal yapının en etkili kurumlarından biridir. Toplumsal yapının oluşumu, işleyişi, ekonomik olaylar, kültür ve eğitim siyaset kurumunun güdümünde olduğu gibi, siyaset kurumu da bunlarda meydana gelen olumlu veya olumsuz gelişmelerle yön bulur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Siyaset, demokratik toplumlara özgü bir etkinliktir.
B) Siyasal kurumlar arasındaki eşgüdüm, toplumsal ilerlemenin temelini oluşturur.
C) Siyaset, toplumsal sistem içindeki kurumlarla karşılıklı bir etkileşim içindedir.
D) Siyasal kurumlar işlevlerini zamanla birbirlerine devredebilirler.
E) Siyasetçinin görev ve sorumlulukları yasalarla belirlenmiştir.

- 2) Siyaset felsefesi, var olan siyasal yapılardan hareketle, olması gerekene yönelen, siyaset ve siyasetle ilgili kavramların sorgulandığı, bir felsefe disiplini.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi siyaset felsefesinin konusu değildir?

- A) İktidarın kaynağı
B) İdeal devlet modelleri
C) Devletin kaynağı
D) Eylemlerin ahlaksal değeri
E) Birey - devlet ilişkisi

- 3) Gazali "Sultan, Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesidir" der.

İslam filozofu Gazali egemenliğin kaynağı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisini savunmuştur?

- A) Dine dayalı yönetimler hem eşitlikçi hem de özgürlükçüdür.
B) İnsanın koruma gereksinimi iktidara kaynak oluşturmuştur.
C) Egemenlik Tanrı'ya bağlı olarak vardır.
D) Halkın iradesi iktidarı oluşturur.
E) Sultanın emirlerini yerine getirmek gerekir.

- 4) İnsanlık tarihi, pek çok yönetim biçimine sahne olmuştur. Dinsel temelli teokratik – monarşik yönetimler; belli bir zümrenin çıkarları adına zulmün, baskının zirveye tırmandığı oligarşiler, despotluklar, faşist yönetimler ve nihayet demokrasi! Hepsinin savunucusu ve aynı zamanda eleştireni hep vardı. Demokrasi, insanoğlunun yarattığı en ideal sistem denebilir mi? Kuşkulu! Halkın yönetimi belirlemesine, çoğunluğun yönetme hakkına evet; ama ya geri kalan kesim? Bir düşünürün dediği gibi, "Merdivenin üst basamağına yakın olduğumuz duygusu verebilir. Oysa biz, daha ilk basamağına çıkmış değiliz!"

Bu parçada siyaset felsefesinin hangi sorusuna ilişkin bir açıklama yer almaktadır?

- A) Meşruyetin ölçütü nedir?
B) İdeal yönetim biçimi hangisidir?
C) Egemenliğin kullanış biçimleri nelerdir?
D) Bürokrasi gerekli midir?
E) Birey devlet ilişkisi nasıldır?

- 5) Kropotkin, insanda karşı konulmaz bir doğal fedakarlık ve yardımlaşma duygusunun varlığına inanmaktadır. Dolayısıyla da devlet gibi bir otoritenin gerekli olmadığına, hatta insanın baskın iç dürtülerini tersine çeviren, özgürlükleri ve yaratıcılığı törpüleyen devletin ortadan kaldırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Buna göre Kropotkin, devletin gerekli bir kurum olmadığı düşüncesini, aşağıdakilerden hangisine dayanarak savunmaktadır?

- A) İnsanın yapıcı, üretken, yardımsever bir varlık olduğu inancına
B) Devletin, ortaya koyduğu kimi kuralları uygulamakta aciz kalmasına
C) Devleti meydana getiren kurumlar arasındaki uyumsuzluğa
D) Vatandaşlarda zamanla devlete karşı oluşan güvensizliğe
E) Toplumsal yapının dinamik bir nitelik taşıdığı gerçeğine

FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

6. KONU: SİYASET FELSEFESİ

- 6) Sofistlere göre her toplumun idealleri, buna bağlı olarak da yönetim şekilleri birbirinden farklıdır. Bu nedenle bütün toplumlar için geçerli mutlak bir devlet düzeninden söz edilemez.

Sofistler bu yaklaşımlarıyla aşağıdaki yargılardan hangisini reddetmektedirler?

- A) Doğa, insanları eşit yaratmıştır.
- B) Her toplum kendine özgü bir yapıya sahiptir.
- C) Evrensel ideal düzen mümkündür.
- D) Devlet yapay bir kurumdur.
- E) Genel geçer ve mutlak devlet düzeni yoktur.

- 7) **Proudhon**, "Üstün iktidar, mutlak iktidar anlamına gelir. İktidarın savunucuları, ister tutucu ister ilerici olsun, bunun önemi yoktur. İnsanın, insan tarafından yönetilmesi köleliktir." **görüşüyle aşağıdaki yargılardan hangisini desteklemektedir?**

- A) Yasallığın ölçütü, hukuk kurallarına uygunluktur.
- B) Devlet, bir sözleşmeyle doğmuştur.
- C) Kötülüklerin tek nedeni özel mülkiyettir.
- D) İktidar demek, baskı demektir.
- E) Toplumsal yapı değişmeye kapalıdır.

- 8) Aristoteles'e göre, hiçbir devlet yönetimi uygulamalarından bağımsız olarak iyi ya da kötü olarak değerlendirilemez; devleti iyi ya da kötü kılan bütününüyle yurttaşlarına sağladığı mutluluğun derecesidir.

Bu parçadan, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Devlet bireysel çıkarların dışında bir güçtür.
- B) Devlet gerektiğinde bireylere baskı uygulayabilmelidir.
- C) Devletin kendisi dışında bir amacı yoktur.
- D) Devlet bir amaç değil, bir araçtır.
- E) Devletin değeri uygulamalarından bağımsız olarak ortaya çıkar.

- 9) Machiavelli, "Hükümdar adlı yapıtında devleti yönetme gücünü elinde bulunduranların, devletin devamlılığını sağlayabilmek için her türlü "etik olmayan" ve değerlere ters düşen uygulamaları yapabileceklerini ve yaptıklarından da sorumlu tutulmalarının yanlış olacağını savunmaktadır.

Machiavelli'nin devlet anlayışı, aşağıdaki sorunlardan hangisi için bir yanıt oluşturur?

- A) İktidar kaynağını nereden alır?
- B) Siyasi otorite hangi uygulamaları öncelikle hayata geçirmelidir?
- C) Yöneticilerin yetkilerinin sınırları nelerdir?
- D) Devlet organları nasıl yapılmalıdır?
- E) Bürokrasi her dönem gerekli midir?

- 10) Rasyonel bir sistemde iktidarın kaynağı, insan aklı ve yazılı hukuk kurallarıdır. Liderler belli kurallar çerçevesinde iktidara gelir ve belirlenmiş olan bu kurullarla iktidar gücünü kullanırlar. İktidar gücünü kazanmanın yolu seçimdir. O halde iktidar, yasallığını halkın seçimiyle alır.

Parçada aşağıdaki otorite türlerinden hangisinin açıklaması yapılmıştır?

- A) Monarşik otorite
- B) Geleneksel otorite
- C) Karizmatik otorite
- D) Oligarşik otorite
- E) Demokratik otorite

- 11) Adam Smith ve J.S. Mill'in temsilciliğini yaptığı anlayış; siyasette, iktisatta, dinde ve diğer alanlarda bireyin özgürlüğüne öncelik verir. Sloganları "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" dir.

Yukarıdaki paragrafta tanımlanan ideal düzen ölçütü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Liberalizm
- B) Komünizm
- C) Sosyalizm
- D) Anarşizm
- E) Kapitalizm

1) "Güzellik, bakanın gözündedir." sözü ile güzel"le ilgili aşağıdakilerden hangisi anlatılmaya çalışılmıştır?

- A) Nesnel anlamda bir gerçekliğinin bulunmadığı
- B) İnsanın dışında bir var oluşa sahip olduğu
- C) Özneliğin dışında bir nitelik taşıdığı
- D) İnsanın bakış açısından bağımsız olduğu
- E) Kişiden kişiye değişmediği

2) Sanat eserinde gördüğümüz, sanatçının algıladığı şeyleri taklit ederek bize yansıtmasıdır. Sanatçı, doğanın güzelliğini eserinde ne kadar aslına uygun olarak yansıtabilirse, eseri o kadar güzel olarak algılanır.

Parçada aşağıdaki yaklaşımlardan hangisi vurgulanmıştır?

- A) Özgürlük kuramı
- B) Yaratma kuramı
- C) Taklit kuramı
- D) Güzellik kuramı
- E) Oyun kuramı

3) Sanat ile oyun arasında daima bir benzerlik görülmüştür. Her iki etkinliğin de ereği kendidir. Oyun oynayan bir çocuk için oyunun dışında bir başka erek, bir başka dünya yoktur, çocuk oynamak için oynar. Bu görüşe göre, sanat etkinliğini bir oyun gibi değerlendirmek gerekir. Nasıl oyunda çıkar, günlük kaygı yoksa ve olabildiğince özgürlük varsa, sanatçı da bir oyuncu gibi gerçek dışı bir dünyada eserini oluşturur.

Alman düşünür, Kant, Alman şair Schiller ve psikolog Wundt'un savunduğu bir sanat yaklaşımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanatı yansıma olarak gören yaklaşım
- B) Sanatı taklit olarak gören yaklaşım
- C) Sanatı oyun olarak gören yaklaşım
- D) Sanatı yaratım olarak gören yaklaşım
- E) Sanatı etik olarak gören yaklaşım

4) Sanatçı doğadan bir takım izlenimler alır. Bunları kendi ruhunda bir senteze tabii tutar ve belli bir ifadeye ulaştırır. Bu ifade sanatçının iç dünyasında meydana gelen bir yaşantıdır. Bu ifade sürekli olmayıp, sanatçının iç dünyasında birkez ortaya çıkar. Sanatçı da bunu kaybetmemek için söz konusu ifadeyi çeşitli araçlarla dışa yansıtır. Bu ürün karşısında bireylerin estetik yargıları ortaya çıkar. Nasıl sanatçı izlenimleri kendine göre iç dünyasında senteze tabii tutuyorsa, bireyler de sanatçının eserinden kendilerine göre farklı izlenimler alır ve iç dünyalarına göre farklı sentezlere ulaşırlar.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Tüm insanlarda ortak olan bir estetik duygu vardır.
- B) Sanatta, herkes için aynı olan zevk ve beğeni duygusu oluşur.
- C) Sanat ya da güzellikle ilgili estetik yargılar öznelidir.
- D) Estetik yargı, sanatçının iç dünyasıyla sınırlıdır.
- E) Sanatsal algılayış bütün insanlarda ortaktır ve tüm insanlarda zorunlu olarak vardır.

5) Pek çok sanatçı, sanatsal üretimi, bilinçdışı kendiliğinden yaratma, anlık bir esinlenme ve ilhama indirger. Paul Valery, "Tanrılar bize cömertçe bir ilk dizeyi bahşetseler de bu dize ile uyuşacak ikinci dizeyi biçimlendirmek bu olağanüstü başarıya layık olmak bizim işimizdir." diyerek bu mutlak indirgemeci tavra karşı çıkar. Çünkü ona ve diğer bazı sanatçılara göre "insansal yaratımın en yüksek yasası ancak çalışarak yaratmaktır."

Buna göre, Paul Valery ve onun görüşlerini paylaşanların aşağıdakilerden hangisine eleştirel bir tavır sergilediği söylenebilir?

- A) Sanatsal etkinliklerde bilinçli bir üretim çabasını yok sayan bakış açısına
- B) Hiçbir yarar amacı gütmeyen iki etkinlik olarak sanatla oyun arasında paralellik kuran oyun kuramına
- C) Her insan yaratımının sanatsal değer taşıyacağını savunan yaklaşıma
- D) Sanatçının içinde yetiştiği toplumsal koşulları ön plana çıkaran bakış açısına
- E) Sanatı, doğal olanın yansıtılmasından ibaret sayan yansıtma kuramına

FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

7. KONU: SANAT FELSEFESİ

- 6) Sanatçı, aynı eseri bir kez daha oluşturmak istese bile, aynı duyguları ve hayal gücünü bir kez daha aynen yaşayamaz.

Bu parçada sanat eserinin hangi özelliği vurgulanmıştır?

- A) Biricik olması
- B) Yeteneğe dayanması
- C) Mükemmel olması
- D) Estetik haz vermesi
- E) Beğeniye dayanması

- 7) Bir otomobil, dış görünüşü, çizgileri bakımından estetik olmalıdır, çünkü pazar şansını artırır. Ama bu otomobilin hareket etmesi, randımanlı çalışması önceliklidir. Oysa bir tablonun önceliği, lüks bir villanın duvarlarını süslemek ya da alım satım sürecinde ekonomiyi canlandırmak değil, taşıdığı estetik değerlerle estetik haz vermektir.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Teknik ürünün değerini pratik yaşamda işlevsel olma özelliği belirler.
- B) Estetik değer taşımayan nesne sanat eseri olamaz.
- C) Sanatta estetik haz, teknik üründe işe yararlık esastır.
- D) Estetik değer, pratik işlevsellikten arınıktır.
- E) Teknoloji ve estetik arasında bir bağ yoktur.

- 8) Kant, felsefesinde, "güzel"i "yararlı"dan ayırmak ve bunlar arasındaki sınırları çizmek istemiştir. Kant'a göre, "yararlı olan" şeye karşı bir istek duyarız ve onu elde etmeye çalışırız. Burada birey, isteme yetisine bağlıdır. Oysa bir sanat eserini böyle bir istekten sıyrılmış olarak hiçbir karşılık beklemeden seyrederek. Sanat eseri karşısındaki durumumuz salt seyir durumudur.

Bu açıklamalara dayanarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Güzel olan aynı zamanda yararlı olandır.
- B) Sanat eseri güzel olduğu kadar birey için faydalı da olmalıdır.
- C) Fayda, isteme ile ilgili iken, güzel hoş giden şeydir.
- D) Güzellik insan eylemlerinin yönünü belirlemede temel etkidir.
- E) Bireylerin, beğeni ve yargıları zorunludur.

- 9) Kant'a göre güzellik nesnenin taşıdığı bir şeydir. Hiçbir çıkar gözetmeyen kavramsız bir beğeni yargısı, a priori, genel-geçer, zorunlu bir yargıdır. Herkes böyle baktığında aynı yargıya varacaktır.

Kant bu görüşüyle estetik yargılara ilişkin olarak aşağıdaki düşüncelerden hangisini dile getirmektedir?

- A) Ortak estetik yargılar vardır.
- B) Estetik yargılar kişiseldir.
- C) Sanat eserine yönelik beğeniler geçicidir.
- D) Her insanın güzellik anlayışı, algılama biçimiyle oluşur.
- E) Kişide duygusal haz uyandıran nesne güzeldir.

- 10) Romancılar bize açısını yakaladıkları dünyanın resmini çıkartırlar. Biz okuyucunun görevi, farklı romancıları keşfederek baktığımız dünyanın anlamını çeşitlendirebilmektir. Bu şekilde algılayan öznenin estetik bir haz elde etmesinin yanında toplumsal sorunlara getireceği çözümler ve kendisini anlama ihtiyacı da şekillenmiş olacaktır.

Parçada okuyuculara aşağıdakilerden hangisi bir ödev olarak verilmiştir?

- A) Farklı sanat dallarıyla ilgilenmek
- B) Belirli bir kaynaktan tüm yönleriyle yararlanmak
- C) Sanat yapıtlarına yarar kaygısıyla yaklaşmak
- D) Dünyayı orjinal yönüyle kavramak
- E) Kişisel gelişimini farklı öznelerin kaynaklarına dayandırmak

- 11) İslam dininin resmi yasaklaması nedeniyle Osmanlı Devleti'ndeki sanatçılar ağırlıklı olarak çini, minyatür ve hattatlık alanına yönelmişlerdir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumu daha iyi açıklar?

- A) Sanatsal etkinlikler toplumsal eğilimlerden bağımsızdır.
- B) Toplumun gelişmişlik düzeyine paralel olarak sanat etkinliklerinin çeşitliliği artar.
- C) Sanatsal etkinlikleri toplumdaki egemen değerler yönlendirebilir.
- D) Bir objenin sanat eseri niteliği taşımasının gereklerinden biri de toplumun o objeye sanatsal anlam yüklemesidir.
- E) Her toplumun sanat anlayışı birbirinden farklıdır.

1) Aşağıdakilerden hangisi estetiğin konusu içinde **yer almaz**?

- A) Sanat nedir?
- B) Güzelin ölçütü nedir?
- C) Güzellik göreceli midir?
- D) Doğanın bir yaratıcısı var mıdır?
- E) Sanattaki güzellikle doğadaki güzellik aynı şey midir?

2) Estetik nesne, "güzel dediğimiz nesnedir ve kendisine "güzel" dememize yol açan birtakım nitelikleri vardır. Estetik nesnenin ne gibi nitelikleri bulunduğunu sormak bu nitelikleri ortaya koymak da estetiğin işidir.

Parçadan hareketle estetikle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Estetik, felsefenin konusu olamaz.
- B) Estetik, sanatçının yaratımına bağlıdır.
- C) Estetik, güzelliğin felsefesidir.
- D) Estetik, sanatın bir dalıdır.
- E) Estetiğe yön veren toplumdur.

3) "Estetik güzeli konu edinen felsefe alt dalıdır. Hem sanattaki güzeli hem de doğadaki güzeli inceler. Sanat felsefesi ise sadece sanatla ve sanattaki güzelle ilgilenir.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Estetik ve sanat felsefesinin konusu aynıdır.
- B) Estetik, doğa ya da sanat ayrımı yapmaz.
- C) Sanat felsefesi sadece sanatla ilgilenir.
- D) Estetik felsefenin alt dalıdır.
- E) Estetik de, sanat felsefesi de güzeli konu edinir.

4) Estetik nesne hakkında, estetik öznenin "Bu güzeldir", "Bu çirkindir" türünden belirlemeler yapmasına denir.

Yukarıda tanımı yapılan temel kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Estetik obje
- B) Estetik suje
- C) Estetik değer
- D) Estetik yargı
- E) Estetik haz

5) Doğal bir varlık ile sanat varlığı arasında kesin bir ayrım vardır. Mükemmelliği arayan sanat, gerçeklikte bulunmayan bir şeyin yaratılmasıdır. Sanatın amacı ideal ve mükemmel olana ulaşmaktır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi ileri sürülemez?

- A) Doğa, ideal olandan ve mükemmellikten uzaktır.
- B) Yaratıcı hayal gücüyle mükemmel olanı yaratan sanatçıdır.
- C) Realitede olmayıp ideal olarak yaratılan şeyler mükemmeldir.
- D) Doğal varlıklar sanattaki mükemmellikten yoksundur.
- E) Doğadaki güzellik sanat eserine yansıtılırsa güzele ulaşılır.

6) Bir yaklaşıma göre, hoş olan şeyler iştah ve istek uyandırır, buna karşın güzel olan bir şey, yalnızca hayranlık, sevinç ve coşku yaratır.

Buna göre "hoş" ve "güzel" olan arasında nasıl bir fark bulunduğu söylenebilir?

- A) Hoş duygusal haz, güzel duygusal istek yaratır.
- B) Hoş olan duygusal haz, güzel olan duygusal zevk verir.
- C) Hoş sınırlı, güzel sınırsız duygu yaratır.
- D) Hoş evrensel, güzel öznel.
- E) Hoş toplumsal, güzel evrensel.

FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

7. KONU: SANAT FELSEFESİ

- 7) Sanat bilgisini diğer bilgi türlerinden ayıran en önemli özellik, sanatçının kullandığı ifade aracının farklı kaynaklarıdır. Diğer bilgi türleri, ifade için kelime ve terimleri kullanırken; sanatçı terimlerin yanında renkleri ve maddenin çeşitli şekillerini de kullanarak, yöneldiği objelere kendi mührünü vurup görünümüne kavuşturur.

Burada sanat bilgisinin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Bir yarar amacı taşımadığı
- B) İnsan doğasına yönelik olduğu
- C) Öznel bir tavır taşıdığı
- D) Eleştirel yaklaşıma dayandığı
- E) Kişilik geliştirmeye yöneldiği

- 8) Sanat, hayal dünyasının kapılarının sonuna kadar açıldığı, huzur veren, rahatlatan ve çıkar amacı güdülmeyen gerçekleştirilen bir etkinliktir.

Parçaya dayanarak sanatla ilgili hangi yargıya ulaşılamaz?

- A) Sanatla gerçek dünyanın ötesine geçilir.
- B) Sanat insanı mutlu eder.
- C) Sanat sıkıntılardan uzaklaştırır.
- D) Sanat pragmatik amaç güdülmeksizin gerçekleştirilir.
- E) Sanat yapıtı kâr amacı güdülmeyen yaratılır.

- 9) "Sanat doğayı olduğu gibi aktarmaz, onu öznel bir şekilde yorumlar."

Bu görüş aşağıdaki yargılardan hangisini vurgulamaktadır?

- A) Sanat, gerçeği amaç edinir.
- B) Sanat eseri öznel bir tasarımdır.
- C) Sanatla ilgilenmek bilgi gerektirir.
- D) Sanat evrenselidir.
- E) Sanat doğanın olduğu gibi yansıtılmalıdır.

- 10) Bir sanat eseri ahlâksal bakımdan yetkin ve ahlâksal olana uygun ise iyi, aksi durumda kötü ve zararlıdır.

Bu düşüncedeki bir kişinin aşağıdakilerden hangisini savunması beklenebilir?

- A) Sanatçıların değerlerle çelişebileceğini
- B) Ahlâk ve sanat arasında bağlantı kurulamayacağını
- C) Sanat eserinin ahlâksal gelişmeye yönelmediğini
- D) Sanatçının bireysel sorunlara yönelik olmadığını
- E) Sanat eserlerini sansür etmenin gerekliliğini

- 11) Jules Verne, "80 Günde Devri Âlem, Aya Yolculuk ve Denizler Altında 20.000 Fersah"ı yazdığında bunlar roman olmanın ötesinde bir anlam taşııyordu. Tıpkı bugünün bilim kurgu filmlerinden "Robocop"un bir film kahramanı olmasının ötesinde bir anlam taşımadığı gibi. Peki ya, Robocop bir gün gerçek olursa?

Bu parçada sanat ürünlerinin hangi özelliği vurgulanmıştır?

- A) Özgün olma
- B) Evrensel olma
- C) Hayal ürünü olma
- D) Kurgusal olma
- E) Bilime esin kaynağı olma

- 12) Bir ayakkabıcının yaptığı iş zanaatken, ressamın yaptığı iş sanattır. Çünkü, bir ayakkabıcı belli bir modelden pek çok ayakkabı üretirken, sanatçı kendine özgü ve tekrarı olmayacak bir eser ortaya koymaktadır.

Buna göre; sanatı zanaattan ayıran fark aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toplumsal sorunları yansıtma
- B) Biricik, eşsiz ve özgün olma
- C) Geleceğe ışık tutma
- D) Toplumun genel beğenisini kazanma
- E) Bireyler üzerinde eğitici etkide bulunma

- 1) İnsan sonsuz sayıda yararlı ve zararlı maddi bir dünyada yaşar. Hiçbir nesne veya düşünce, sürekli yararlı veya sürekli zararlı olamaz. Bugün yararı olmayan bir şeyin yarın etkisi olabilir. Bu yüzden düşünceleri ve nesnelere, sürekli "elimizin altında" yani "stokta" tutmakta fayda vardır. Aslında varlık, elimizin altındadır. Yaşam mücadelesinde insana destek olan herhangi bir şey, gerçeklik kazanır. Varlığın bilgisi ve bilginin hakikati (doğruluğu) gerçek yaşam koşullarında sorgulanmalıdır. Eyleme dönüşmeyen bir bilgi boş, sorun çözmeyen ve işe yaramayan bir eylem yanlıştır.

Parçada bilgi konusundaki bakış açısına yer verilen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rasyonalizm B) Empirizm
C) Kritisizm D) Pragmatizm
E) Fenomenoloji

- 2) "Şekilden mahrum olan ve bir şekil almak zorunda olan her şey, akıl veya şekilden pay almadığı sürece çirkindir. Çünkü madde, ideadan şekil almamıştır. O halde idea, bir varlığı meydana getiren birçok parçaları birleştirerek birbirine yaklaştırır ve düzenler. Onları bir bütün haline sokar, birbiriyle kaynaştırarak birliği yaratır. Çünkü kendisi birdir. Onun şekil verdiği birçok bölümlerden oluşan varlık, olabildiği ölçüde bir olmak zorundadır. O halde güzellik, birliğe indirgenen bu varlıkta bulunur."

Verilen metinde filozofun "güzel"e bakış açısını aşağıdakilerden hangisi anlatır?

- A) Asıl güzellik idealardadır, bu dünyadaki güzellik onun yansımasıdır.
B) Güzellik çıkarırsız olarak hoşya giden haz ve rendir.
C) Güzelliğin nesnel ölçütleri düzen, oran ve sınırlılıktır.
D) Güzelliğin kaynağı doğruluktur.
E) Güzelden sadece haz duyulur.

- 3) Descartes, "varlığı eksik bir Tanrı kavramını düşünmek, vadisi olmayan bir dağ düşünmek kadar sevimsizdir." diyor. "Bu ne dağı ne de vadinin varlığını kanıtlar, ancak yine de dağ ve vadi ayrılma-mazcasına birbirine bağlıdır." sözlerini ekliyordu. Hegel, "Tanrı kavramı kendi içinde varlığı kapsar." diyor. "Tanrı özünde var olan, kendi kendine var olan tek bir varlıktır." diye yazıyordu. Bir varlığı kavramıyla nasıl kanıtlayabiliriz ki? En iyi kanıt belki de Tanrı'yı bir sanatçı, evreni de bir sanat eseri olarak düşünmektir. Bir eser sanatçısız varolamaz çünkü.

Metinde tartışılan felsefi problem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnanan bir varlık olarak insanın ruhsal ve zihinsel durumu nasıldır?
B) Ölümden sonra yeni bir hayat var mıdır?
C) Tanrı ile evren arasında nasıl bir ilişki vardır?
D) Tanrı var mıdır, varlığı kanıtlanabilir mi?
E) Vahiy ile dini tecrübe bilgilerine güvenilebilir mi?

- 4) İki tür güzellik söz konusudur: Doğanın güzelliği ve sanat eserinin güzelliği. Estetiğin ana konusu güzelliştir ve bu yüzden estetik, sanat eserindeki güzelle de ilgilenir, doğadaki güzelle de. Estetiğin sanat felsefesinden farkı da budur. Güzel niteliği taşıyan şeylere estetik nesne denir. Estetik nesne, doğal güzellik de olabilir, yaratılmış da. Doğal güzellik durumunda onu alımlayan, yalnızca biçiminden hoşnutluk duymaz, aynı zamanda onun gerçek varlığından da hoşlanır.

Bu metinde aşağıdaki felsefi problemlerden hangisi yer almaz?

- A) Güzellik nerede bulunur?
B) Estetik ve sanat felsefesinin farkı nedir?
C) Estetik nesne nedir?
D) Estetiğin temel konusu nedir?
E) Kaç tür sanat vardır?

- 5) Dış dünya güzelin birinci belirleyendir ama iç dünyaya sıkı sıkıya bağlıdır. Çünkü aklımız, sürekli olarak toplumsal ve doğal çevreden gelen malzemeyi ayrıştırmaya, birleştirmeye yönelir. Duyularımız bu malzemedan istediğini seçmede ısrarlıdır. Bu yüzden de sanat, ayrıştırılabilen, birleştirilebilen, karşılaştırılabilen işlek bir düşünce yapısını ve engin bir duygusal yaşamı gerektirir. Sanatçı yaşamın en ince noktalarını sezebilen bir gözlemci olmalıdır. Bu sezgi de gerçek sanatçıyı diğerlerinden ayırır.

Verilen bu felsefi metinde;

- I. Güzellik özneye mi nesneye mi bağlıdır?
- II. Sanat nedir?
- III. Sanatçıyı sıradan insandan ayıran özellikler var mıdır?

gibi problemlerden hangileri tartışılmaktadır?

A) Yalnız I	B) Yalnız II
C) I ve II	D) II ve III
E) I, II ve III	

- 6) Tanrı, evreni "Ol!" buyruğuyla yaratıp sonra kıyıya çekilmiş bir yaratıcı, var olan her şeyi tek bir eylemle harekete geçiren fail neden olarak anlaşılırsa o zaman sadece yaratılışın geçici nedeni olur. Bu çelişik bir düşüncedir. Çünkü bu anlayışta Tanrı'nın nedensel faaliyeti, tıpkı insanların faaliyetleri gibi belli bir zamanda başlamış ve daha sonra sona ermiş geçici bir faaliyet olup çıkar. Tanrı yaratılışa, yarattığı evrene hiçbir şekilde içkin olmayıp tıpkı bir saatçinin, saatini imal edip kurduktan sonra hiçbir ilişkisinin kalmaması gibi evrene aşkın bir varlıktır ve evrene hiçbir şekilde müdahale etmez.

Verilen metinde din felsefesinin aşağıdaki problemlerinden hangisi tartışılmaktadır?

- A) Tanrı var mıdır?
- B) Ruh ölümsüz müdür?
- C) Tanrı ile evren arasındaki ilişki nasıldır?
- D) Vahiy mümkün müdür?
- E) Ölümden sonra yaşam var mıdır?

- 7) Bir toplumdaki egemenliği, toplumsal gücü kullanan en üst hukuki ve siyasi kurumdur. Devletin varlığı için zorunlu öğeler, sırasıyla insan topluluğu, ülke ya da toprak bütünlüğü ve egemenliktir. Devletlerin bir coğrafyası olduğu, bu coğrafyada ortak kültür geliştirebilmiş insan topluluklarının bulunduğu ve basit veya karmaşık siyasal kurumlar oluşturduğu görülmektedir. Devlet, varlığını ve bekasını borçlu olduğu toplumun, ekonomi, eğitim, sağlık, güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını, kurduğu büyük resmi ve siyasi kurumlarla karşılar.

Metinde siyaset felsefesinin konusunu oluşturan;

- I. Devlet nedir?
- II. Devleti oluşturan öğeler nelerdir?
- III. Egemenliğin kullanılış biçimleri nelerdir?

gibi problemlerden hangisinin açıklamasına yer verilmemiştir?

A) Yalnız I	B) Yalnız II
C) Yalnız III	D) II ve III
E) I, II ve III	

- 8) Gözlerimizi kapatalım ve kendimizi müzik yaşantısına bırakalım. Tek tek sesler, notalar artık parçalanmayacak, dakikalar ve saniyeler yoktur artık, her uzay parçası yok olmuştur. Bir nota sonra gelen notanın içinde kaybolur. Ve sürekli akış ortaya çıkar. Bu yaşantıda maddeyi yeniyoruz. Uzayın sınırlarının üzerine çıkıyoruz. Sezginin bize gösterdiği bu gerçeklik yaşam akışıdır. Bu akışla taşlar, bitkiler, hayvanlar ve insanlar durmadan akıp gider. Madde de değişmez görünüşüne rağmen durmadan akan hareket içinde kavranır.

Bergson'a ait bu metinde aşağıdaki bakış açılarından hangisi savunulmaktadır?

- A) Canlı hareketli ve değişken olan gerçekliğin bilgisini bize sezgi verir.
- B) Bilinebilir olan sadece olgular olduğundan metafizikle uğraşılmamalıdır.
- C) Tüm düşüncelerimiz, duyuların temeli üzerinde meydana gelir ve canlı olan duyuların soluklaşmış kopyalarıdır.
- D) Zihin deney malzemelerini yaşamdan alır, sonra bu malzemeyi işleyip düzenler.
- E) İnsan akıp gitmekte olan hayatın bilgisini edinememez.